

سىرتاڭكىلىق باتلىدىق جانە ساياسي ىبىدىلىقپەن عاسىرلىق ساۋالغا ويداعىداي جاۋاپ بەرۋ گەرەك

جۇڭگو مەن امەرىكا جالىپى اۋ- قىمىدى ايگىلەپ، ۈلكەن جاۋاپكەر- شىلىك ارقالاپ، **العا قاراۋعا، العا** جۇرۇڭگە تاباندى بولسپ، سىتراتەگىيا- لىق باتلىدىق جانە ساياسي المىدە- لىق كورسەتىپ، جۇڭگو مەن امەري- كا قارىم - قاتىناسىنىڭ ورنىقتى دامۇدىڭ دۇرىس ارناسىنا تەز ارادا وراۋىن ىلگەرىلەستىپ، ەكسى ەل خالىقى مەن دۇنيە جۇزىندەگى ەر ەل خالقىن اناعۇرلىم ويداعىداي باقتقا كەنەلتۈ ءتپىس.

□چۇڭ شىڭ

9 - ايدىڭ 10 - كۇنى تۇستەن بۇرىن ءتوراغا شي جىنپىڭ ۇسىنىس بويىن- شا امەرىكانىڭ زۇڭتۇڭى بايدەنمەن تەلە- فوندا سويلەسپ، جۇڭگو مەن امەرىكا- نىڭ قارىم - قاتىناسى جانە ەكى جاق كوڭىل ءبولپ وتىرعان قاتىستى ماسەلە- لەر جونىدە شىنايى، تەرەڭ، كەڭ اۋقىم- دى سىتراتەگىيالىق بايلاننىس جاسادى جانە پىكىر اۋىستىردى . ءتوراغا شي جىنپىڭ سويلەسكەندە جۇڭگو مەن امەرىكانىڭ قارىم - قاتىناسىن قالاي دامىتۋ، جۇڭگو مەن امەرىكانىڭ سايكەستى سەلبەستىگىن قالاي ىلگەرىلەتۋ سىياقتى كەلەلى ماسەلە- لەر جونىدە پرىنسىپتىك تۇرعىسىن باياند- داپ، دۇرىس بەتالىس كورسەتىپ، خالىقا- رالىق قوعامعا جۇڭگونىڭ جۇڭگو مەن امەرىكا قارىم - قاتىناسىنىڭ ورنىقتى دامۇدىڭ دۇرىس ارناسىنا تەز ارادا وراا- ۋىن ىلگەرىلەتۋدەگى وسكەلەڭ جاۋاپكەر- شىلىك ارقالايتىن پوزىتسىياسىن كورسەتتى.

بۇل جۇڭگو مەن امەرىكا ەل باسس- لارنىڭ كوكتەم مەرەكەسىنە قاراعان تۇندە سويلەسۋىنەن بەرى تاغى ءبىر رەت تىكەلەي بايلاننىس جاساسۋى. جۇڭگو مەن امەرىكا جەكە - جەكە ەڭ ەمرى وركەندەپ كەلە جاتقان ەل جانە ەڭ ەمرى وركەندەگەن ەل، ەۋازا قارىم - قاتىناستى ويداعىداي ءبىر جاقتى ەتە اۋ-

الماۋ دۇنيە ءجۇزىنىڭ بولاشاق تاعدىرىنا سايادى، بۇل ەكى ەل، ەسوز جوق، وپ- دامعداي جاۋاپ بەرۋگە ءىيسىتى عاسىر- لىق ساۋال. تارىخ پەن رەالىدىق مىنانى قايتا- قايتا كورسەتتى: جۇڭگو مەن امەرىكا سەلبەسسە، ەكى ەل جانە دۇنيە ءجۇزى تۇگەل يىگىلىككە كەنەلەدى؛ جۇڭگو مەن امەرىكا قارىم - قارىم - قاتىناسى جاقسارتۋعا بولا ما، جوق پا دەيتىن تاڭداۋ سۇراۋى مەمەس، قايتا قالاي جاقسارتۋ كەرەك دەيتىن، ەسوز- سىز، جاۋاپ بەرەتىن سۇراۋ. ەكى ەلدىڭ ەل باسلارى ۇزدىكسىز كوپ ءتۇرلى تا- سلەدر ارقىلى ۇنەملىك بايلانستى ساق- تاۋدى ەر ەكى جاقنىڭ قىزمەت جىگىدەگىلەرگە قىزمەتتى جەدەلدەتىپ، كەڭ- نەن تىلدەسپ، جۇڭگو مەن امەرىكا قارىم - قاتىناسىنىڭ العا قاراي دامۇىنا شارىت - جاعداي ازىرلەۋدى مىندەتتەۋدى قۇپىنادى. مۇنى خالىقارالىق قوعام دا ۇناتا- دى. خالىقارالىق قوعامدىق پىكىر جاپيayi: ”ەكى جاقنىڭ ەل باسلارىنىڭ تىكەلەي باي- لاننىس جاساۋىنىڭ ەكى جاقنىڭ قارىم - قا- تىناسىن مەڭگەرۋ جونىنەن باسقا ەشىكم اتقا- را ەلمايتىن رولى بار“ دەپ قارادى.

قازىر جۇڭگو مەن امەرىكانىڭ قارىم - قاتىناسى اۋىر قىيىنشىلىققا ۇشراپ، قايىشلىق كوپ تۇىلدى، ءىپىتى، بۇرىن ەكى جاقتا ەساتتى سەلبەستىك مىسالى بولعان سالالاردىڭ ەوزى ۇزدىكسىز الا- ۇزىدىق پەن قاجالىستىڭ كەدەرگىسىنە دە ۇشرادى. بۇل تۇپتەپ كەلگەندە، امەرىد- كانىڭ جۇڭگو جونىدەگى تانىمىندا ماسە- لە تۇپلىپ، جۇڭگونى ەڭ نەگىزگى قار- سىلاسى، ءىپىتى، جاۋى دەپ قارايتىن بە- تالىسقا قاراي ىلگەرىلەپ، جۇڭگونىڭ وسىزامانناناۋ ءۇردىسىن توسۇعا جانە ۇزۇڭگە ۇرىنغاندىعىنان بولسپ وتىر. وسى قاتە ويدىڭ ىقبالىندا، امەرىكا جۇڭگونىڭ كەلەلى مۇددەلەرىنە ۇزدىكسىز سايسى جارىيالاپ، جۇڭگونى شاۋجايلاۋدى، قازىر جۇڭگو مەن امەرىكانىڭ قارىم - قاتىناسى اۋىر قىيىنشىلىققا ۇشراپ، قايىشلىق كوپ تۇىلدى، ءىپىتى، بۇرىن ەكى جاقتا ەساتتى سەلبەستىك مىسالى بولعان سالالاردىڭ ەوزى ۇزدىكسىز الا- ۇزىدىق پەن قاجالىستىڭ كەدەرگىسىنە دە ۇشرادى. بۇل تۇپتەپ كەلگەندە، امەرىد- كانىڭ جۇڭگو جونىدەگى تانىمىندا ماسە- لە تۇپلىپ، جۇڭگونى ەڭ نەگىزگى قار- سىلاسى، ءىپىتى، جاۋى دەپ قارايتىن بە- تالىسقا قاراي ىلگەرىلەپ، جۇڭگونىڭ وسىزامانناناۋ ءۇردىسىن توسۇعا جانە ۇزۇڭگە ۇرىنغاندىعىنان بولسپ وتىر. وسى قاتە ويدىڭ ىقبالىندا، امەرىكا جۇڭگونىڭ كەلەلى مۇددەلەرىنە ۇزدىكسىز سايسى جارىيالاپ، جۇڭگونى شاۋجايلاۋدى،

قىسىم جاساۋدى كۇشەيتىپ، جۇڭگو مەن امەرىكا قارىم - قاتىناسىنىڭ ەر سالاننىس تۇگەلدەي قارسلاسۋ الاڭى دەپ قاراپ، دۇنيە جۇزىندە جۇڭگونى قورشاپ، وعان كۇپە جاعىپ، ەلەمنىڭ بەيىتشىلىگىنە، ورن- نىقتىلىغىنا قىسىنسىز اۋىر حاۋىپ - قاتەر جاسادى. بۇل ەكى ەل خالىقتارىنىڭ ءتۇ- بىرلى مۇددەسى مەن دۇنيە جۇزىندەگى ەا. دەردىڭ ورتاقى مۇددەسىنە ۇيلەسپەيتىدىك. تەن، خالىقارالىق قوعامدا كەڭ كولەمدە الاڭداۋشلىق تۇدىردى.

100 جىلدىق وزگەرىس پەن عاسىر- لىق نىدەت قوسا قاباتتاسىپ، ەلەمدىك سىن - سايسى كۇن سايمىن كوپەيدى ەر ەكى كۇن سايمىن شىەلەنىستى. ەلەمدىك سىن سايسىتى ەر قانداي ءبىر ەل ەوزى جەكە دارا شەشىپ كەتە ەلمايدى، ەسوز جوق، ەلەم بولسپ قىمىلداپ، سەلبەسىپ توتەپ بەرۋ كەرەك. مىنانى كورە بىلگەن ەجون: جۇڭگو مەن امەرىكانىڭ ۇنەمدى سەلبەستىك ورسىتەتە اۋ - ەلماۋى خالىقا- رالىق قوعامنىڭ وسى الاسپىرانعا تولى وزگەرىس مەزگىلىنەن قول ۇستاسا ەجۇ- رىپ وتە اۋ - ەلماۋىنا سايادى. الايدا ەكى جاقنىڭ سەلبەستىگىنىڭ قالىپىتى ورسىتەي اۋ - ەلماۋى، ناقتى ونىمدىلىك- كە قول جەتكىزە اۋ - ەلماۋى جۇڭگو - امەرىكا قارىم - قاتىناسىنىڭ ۇلكەن ورتا- سىنان ايرىلا ەلمايدى. امەرىكا جاقنىڭ ءبىر جاعىنان، بارىن سالىپ جۇڭگونى شاۋجايلاپ، وعان قىسىم جاساپ، جۇڭگو جاقنىڭ ورنىندى ۇقتى - مۇددەسىنە زىيان سالۋى، ەندى ءبىر جاعىنان، جۇڭگو جاقنىڭ امەرىكانىڭ ارىز - تالاپتارىن شارىتسىز قولداۋىن، سايكەسۋىن كۇتۋى جونىسىزدىك. خالىقارالىق قارىم - قاتىناستا جەلدەن مۇنداي لوگىكا ۇمرىر سۇرمە- گەن. جۇڭگو مەن امەرىكانىڭ بۇرىنقى بارىس - كەلىس تارىخى ەكى جاق تەك ءبىر - ءبىرىنىڭ وزەكتى قاداعالاپ وتىر- عان سىتەرىنە شىن مانىنىدە قۇرمەت ەتىپ، الاۋىزدىقتى ۇيلەسىمدى مەڭگەر- گەندە عانا، ورتاق مۇددەسى بار ماسەلە.

□ شىنخۇا اگەنتىتىگىنىڭ ءتىلىشىسى

امەرىكا اقپارات قۇرالى جاقىندا امەرىكا ارەمباسىنىڭ 8 - ايدىڭ ايعاغىندا ”لاڭكەستىككە قارسى تۇرۇدى“ سىلتاۋ ەتىپ، اۋعانىستاندا ۇشقىشىسىز اپپاراتپەن شابۇىل جاساعاندا، اتقان نىسانانىسىڭ لاڭكەستىك ۇيمەمەن ”ەشقانداي بايلاند- سى جوق“ ەكەنىن اشىپ تاستادى. خابار تاغى شابۇىلدا قازا بولعان 10 ادامنىڭ تۇگەل جاي بۇقارا ەكەندىگىن، اراسىندە داعى جاسى ەڭ كىشىسى نەبارى 2 جاستا ەكەندىگىن ىشكەرىلەي دالەلدە- دى. بۇل جونىدە امەرىكا قورعانىس مەيىستىرلىگىنىڭ مالىمدەمەشىسى امەرىكا ارەميا جاعى ”قانداي امالەن كاىلبعا بارىپ ناقتى تەكسەرۋ جۇرگىزۋدى بىلمەي وتىر“ دەپ سىپاي قامشىلادى.

وسى ءبىر كەرىبەزىگەن ەسوز ەدال امەرىكا ۇكىمەتىنىڭ ادام ۇمىرىن ەلەپ - ەسكەرەمەيتىندىگىن انىق كور- سەتتى. سوعىسقۇمارلىق، زورەكەرلىك پەن جونىسىزدىك، ادام ۇمىرىن ەلەپ - ەسكەرەمەۋ، ادامدىق ۇقىققا قول سۇعۇ دۇنيە جۇزىنە وراسان زور ادامگەرشە- لىك اپات الا كەلدى، ول ناعىز دۇنيە ءجۇزى بەيىتتىشلىگىن ءبۇلدىرۋشى. امەرىكالىق تارىخ عالمى پاۋىل اتۇد: ”سوعىس امەرىكالىقتاردىڭ تۇرمىس ەناسىلى“ دەگەن بولاتىن. دۇنيە جۇزىنە وراسان زور ادامگەرشە- لىق ىشنىدە دۇنيەگە كەلدى، زورىيدى ەر ەلى اسقان ەمرى ەلگە اينالدى، ول مەملەكەت بولسپ قۇرىلغان 240 نەشە جىلدىق تارىختا تەك 16 جىلدا سوعىسىپا- عان. دۇنيە جۇزىلىك 2 - سوعىس اياقتا- عاننان بەرى امەرىكا شەتەلدەردە تالاي رەت سوعىس قوزعاپ، جەر جۇزىنە الا- ساپىران تۇدىرىپ، توتەنشە اۋىر بولغان جازقىسىز بۇقارانىڭ ۇلىم - ءجىتىمىن جانە مال - مۇلىك شىعىنىن تۇدىردى.

ىراق سوعىسىن مىسالعا الايىق. 2008 - جىلى امەرىكا خالىقارالىق قوعامە- نىڭ جاپپاي قارسى تۇرۇىنا قاراماي، جوقتان جاساعان قىلمىس اتىمەن ىراق سوعىسىن باستادى. امەرىكا ۋاتىسون حا- لىقارالىق جانە ەلۋمەتتىك سىتەردى زەرتتەۋ ورنىنىڭ ساناعىنا قاراعاندا، وسى رەتكى سوعىستا، از دەگەندە، 180 — 200 مىڭ يراقتىق جاي بۇقارا ولگەن. امەرىكا باس بولعان بىرلەسكەن ارەميا يراقتا قالىندى ۇران بومبىسى، اق فوسفور بومبىسى سىياقتىلاردى زور مولشەردە پايدالانىپ، جەرىگىلىكتى ەكولوگىيالىق ورتا مەن خالىق- تىڭ سالاماتىغىنا اۋىر زالال جەتكىزدى. يراق ۇكىمەت جاعىنىڭ ساندى مالىمەتىندە كورسەتىلۋىنشە، 1991 - جىلعى شىعا- ناق سوعىسىنان بۇرىن، يراقتا راك اۋىر- ۋىنىڭ تۇپلۇ مولشەرى ورتا ەسەپپەن ەر 100 مىڭ ادامنىڭ ىشىنىدە 40 ادام بولسا، ال 2005 - جىلعا جەتكەندە بۇل سالىستىرما ورتا ەسەپپەن ەر 100 مىڭ ادامنىڭ ىشىندە، از دەگەندە، 1600 ادام بولعان.

امەرىكا «سىپىستون علميى قوعامى جۇرنالىنىڭ» ساناعىنا قاراعاندا، 2001 - جىلعى ”11 - قىر كۇپەك“ وقىعاسىنان بەرى امەرىكانىڭ ”لاڭكەستىككە قارسى تۇرۇ“ اتىمەن باستاعان سوعىسى مەن جۇرگىزگەن اسكەري ارەكەتى ”وسى عا- لامشارداعى شامامەن 40%تەن استام مەملەكەتتى“ تولىق شارپىعان. امەرىكا براۋن داشۋەسى ”سوعىس بوداۋى“

امەرىكا ناعىز دۇنيە ءجۇزى بەيىتتىشلىگىن ءبۇلدىرۋشى

نىساننىڭ 9 - ايداعى ەڭ جاڭا ساندى مالىمەتىندە كورسەتىلۋىنشە، وسى ايتىل- مىسى ”لاڭكەستىككە قارسى تۇرۇ“ سو- عىستارى 800 مىڭنان استام ادامنىڭ ۇمىرىن جالباپ، 38 مىللىيوننان استام ادامدى پاناسىز قالدىرعان. خارۋارد داشە- ۋەسىنىڭ خالىقارالىق قارىم - قاتىناس عىد- لىمىى پروفەسسورى سىتۇەن ۇولتەر ماقالا جازىپ، امەرىكا شەتەلدەردە جۇر- گىزگەن ”ناۋسىلىماس سوعىستاردا“ مىلىتارىزىمدىك، وشپەندىلىك پىسخىكاسى، جالغان وتانىشلىدىق جانە جەلىكتىرۋ ارە- كەتتەرى سىياقتىلاردى كورسەتتى دەپ اتاپ كورسەتتى.

امەرىكا قىلمىسى ساناپ تاۋىسقىدە- سىز سوعىس قىلمىستىسى بولپ قالماسە- تىان، باسقا ەلدەردىڭ ىشكى سىسىنە كىلىككەن ”باڭگى“ ، باسقا ەلدەردى ىشكى بىلىقپاللىققا جەلىكتىرگەن پاسىق ”قاراقول“ . امەرىكالىق جازۋشى ۇيلىام برۇم «دەموكراتيا: امەرىكانىڭ ەڭ وڭ- دىرماس شىعارلىمى» اتتى كىتابىندا بىلاي دەپ اتاپ كورسەتتى: دۇنيە جۇزىلىك 2 - سوعىستان بەرى امەرىكا 50 نەشە شەتەل ۇكىمەتىن اۋدارىپ تاستاۋعا سۇقتاندى، ولاردىڭ ىشىندەگى باسىم كوپ ساندىسى سايلالامەن جارىققا شىققاندار: از دەگەندە، 30 مەملەكەتتىڭ دەموكراتىيالىق سايلالۇىنا دورەكلىكپەن كىلىكتى: 50 نەشە شەتەل باسىشىسىن قاستاندىقپەن وتىرۋگە سۇق- تاندى. كۇبانىڭ «گرانىما گازەتى» بىيل وتكەن 20 جىلدا امەرىكا خالىقارالىق اشۋ مەكەمەسى جانە مەملەكەت دەموكراتىيا- سى قور قوعامى سىياقتى قۇرىلمىداردىڭ كۇياداعى جەلىكتىرۋگە جانە اۋدارىپ تاستاۋعا قاراتقان ءبىر قىدىرۋ جوسپار- لار ۇشۇن 250 مىللىيون دوللارعا جۇقى اقشا بولگەندىگىن اشكەرەلەدى. كۇبا حاۋانا داشۋەسىنىڭ تارىخ عالمىى فرانسىسكا لوپەز سەۋىيلا بىلاي دەدى: جاقىنداى جىلداردان بەرى امەرىكا ۇك- مەتى ۇنەمى ”ادامدىق ۇقىقتى“ ، ەر- قىسىم كورسەتىپ، قاقىتعىس تۇدىرۋعا جەلىكتىرگەن، ونداعى ماقتاسى وزيمەن قايىشلىعى بار ەلدە بىلىك اۋىسۋىن تۇدىرىپ، امەرىكانىڭ زورەكەرلىك ۇقىدەن قورعاۋ ءۇشىن.

سان - ساناقسىز فاكتىتەر دۇنيە ءجۇزى ادامدارىنا امەرىكانىڭ خالىقارا- لىق ەرەجە مەن دۇنيە ءتارتىمىن ناعىز ءبۇلدىرۋشى، قازىرگى دۇنيە جۇزىندە- گى ورنىقسىزدىق پەن تۇراقسىزدىقتىڭ كۇشەيۋىنىڭ، جوعارلاناۋىنىڭ تورىكىنى كەندىدىگىن ءتۇسىندىردى. امەرىكانىڭ زورەكەرلىگى مەن وكتەم ساياسىى ەلەم- دىك ءنارتىپتى ءبۇلدىرىپ، ادامزاتنىڭ بەيىتتىشلىگىنە قاتەر ءتوندىرىپ، ادام- زات قوعامى وركەنىيەتىنىڭ العا باسۋى مەن بەيىت دامۇىنا قاتەر توندىرگەن ەڭ زور سىن - سايسىقا اينالدى. ەگەر امەرىكا ۇزدىكسىز زورەكەرلىك ۇقىمىن قورعاۋدان قايتپاي، ”ورمان زاڭ ەرەجە- سى“ بويىنشا ەسى سىتەسە، ەسوز جوق، اناعۇرلىم كوپ بەيىتتىشلىكتى سۇبەتىن ەلدەر مەن خالىقتاردىڭ قارسىلىغىنا ۇشە- راپ، ەداۋىردىڭ تاستاندىسىنا اينالاتىندەدى خاقى.

(شىنخۇا اگەنتىتىگىنىڭ 9 - ايدىڭ 16 -

كۇنى بەيجىڭنەن بەرگەن خابارى)

يۋان، جىلدىق باعاسى 228 يۋان

قالاسى خوڭجۇيان سولنۇستىك جولى 500 - ئومبىر، تاراتۇ ورتالىعى: 5593062، جارىناما باسقارماسى: 5593341 پوچتا نومبىرى: 830028، اىلىق باعاسى 19 يۋان، جىلدىق باعاسى 228 يۋان